

je gradivo, iz katerega nam je izklesala narava domovino — brez roke, brez orodja. Le slepo je lomila kamenite sklade, pogrezala in premikala jih tekom dolgih dolgih dob. To ni bilo tiho, mirno delo! Nešteti, sedaj lahki, sedaj mogočno bučeči potresi so naznanjali daleč na okoli, da se zvršujejo večni, nepremenljivi zakoni, kateri so enkrat za vselej vdahnjeni vesoljnemu stvarstvu. Človeku pa je v nemih kamenitih skladih dano dovolj migljajev, da spoznava, kako se je zanj pripravljalo veličastno prizorišče tisoče let, predno je nastopil. Ponosen more biti, ker spoznava delo davno pred njim preteklih dob, a ne prešeren; saj mnoga tisočletja so le en dan v brezkončni večnosti. — Samo gredoč in zaradi popolnosti pripominjamo, da so tudi drugi činitelji, zlasti voda, modelovali od nekdanj obličje naše zemlje, in da se še vedno nadaljuje njih vseh delo z združenimi močmi, čeprav v raznem smislu.

(Dalje prihodnjic.)

Dunajska pisma.

I.

Lepo je, gospod urednik, da ste se spomnili tudi mene, upokojenega, napol že pozabljenega delavca, ter me pozvali in povabili med sotrudnike Zvonove. Dobra gospodinja iztisne in izžme do zadnje kapljice citróno, predno jo vrže na smetišče; čemu ta potrata. V velikem, premožnem gospodarstvu stari oče mirno in zadovoljno čepi za pečjo; samo kadar se mu zljubi, gre počasi na njivo, na polje pogledat, kako dela mladi svet, in malo pogodrnjat, če je treba, ali pa tudi če ni treba. V siromaški hiši se ubožec, sključen s koščenimi rokami trudi in ubija, da se zgrudi. Siromaštvo je siromaštvo! Tako je tudi pri malem, ubožnem narodu. Tu bi res moral vsaki po svoji zmožnosti in sposobnosti delati, dokler se more gibati. Zato je, pravim, lepo in prav, da se zopet vprežem tudi jaz in vklenem v narodni jarem. Ali vsaka stvar ima dve strani. Noč ima svojo moč, in leta imajo tudi svojo. Ne sezajte mi morebiti v besedo, češ, saj nisem še tako star in slab, da ne bi mogel še kaj spisati, kar bi se dalo brati za silo. Moje besede nimajo prav tega pomena. Nekoliko tudi seveda. Ko človek stopi v leta, katerim pravi po sv. pismu, da

mu niso po volji, ni, da bi se meril in kosal s krepko mladino, mozga in soka polno; tudi ne, ko bi bil prej še tako krepak. Da imajo leta tudi v tem smislu svojo moč, da namreč slabe človeka, to čutim že tudi jaz, kaj bi tajil? Vender človek ne sme biti preskromen. Ničesar ti svet ne verjame tako rad, kakor če mu rečeš: Tega pa tega ne znam ali ne morem. Skromnost je lepa čednost, ki jo po pravici priporočamo mladini in včasih tudi starini; ali z njo, tako me uči izkušnja, se ne pride daleč. Tu pa ne mislite, da govori iz mene kaka zadušena čestilakomnost; te spake jaz ne poznam, hvala Bogu. Torej ne bom preveč ponižaval sam sebe, za to skrbe že drugi, dobri ljudje. Če se skliče črna vojska, tedaj se spravimo tudi mi na noge s svojim starikavim, zarjavelim orožjem in morebiti ne celo brez uspeha. Nekaj drugega sem imel v mislih. Časi se izpreminjajo, in mi se izpreminjamo z njimi; stara resnica, ko bi tudi ne bila razodeta v znanem latinskem šestomeru. Tudi bridka resnica! Nikoli ne pozabim, kako je stal Pikin Jožek, ribniški trubadur, pred zrkalom, ogledoval svoje zgrbančeno lice, potem pa začel tuliti: »Oj Pikin Jožek, Pikin Jožek, kako si bil ti nekdanj lep!« In solze, debele kakor bob, so mu kapale po obrazu! Tako čutimo svojo izpremembo s časom vsi, ko pridemo v leta, četudi nismo bili nikoli tako lepi, kakor je bil Pikin Jožek! Ali na drugo stran pa ta pregovor, žal, ni resničen. Časi se izpreminjajo, ali mi se ne moremo z njimi, kakor bi bilo morebiti dobro, morebiti pa tudi, da ne. Ali neprijetna je vender ta kričeča razlika med časom in nami. Jaz sodim po sebi. Zdi se mi včasih, kakor da bi bil tako sam v hrumečem življenju. Časi so se izpremenili, jaz se čutim v novem svetu tako osamelega s svojimi mladostnimi vzori, ki so se razvijali z menoj in naposled postali del mojega bitja. Čas ne miruje nikoli, ali, kakor sem že rekel nekje, v nekateri dobi se izpreminja hitreje, in v taki dobi živimo mi. Vsaka doba je prehodna doba, ali naša je doba prevrata. Bog ne daj, da bi bil jaz kak hudomušen »hvalitelj preteklih časov«; ne pravim, da so bili nekdanj časi boljši, gotovo pa so bili drugačni, mnogo drugačni! In ti pretekli časi so moji časi; z njimi sem vzrastle, v njih sem doma. Če hočem govoriti iz srca, njih jezik govorim; in ta govorica se mora čudna, tuja zdeti današnjemu rodu. Jaz med današnjimi pisatelji pa suh list iz lanskega leta med mladim zelenjem! Novi mladi rod ima zdaj besedo, mi starci poslušajmo in se veselimo novega, krepkega gibanja in življenja; vsaki ob svojem času! To mora biti sitno, skisano človeče, ki nejevoljno in nevoščljivo gleda v nedeljo popoldne, kako veselo se vrti in suče mladi svet, ko so njemu kosti že preokorne!

Jaz, hvala Bogu, ne spadam med tiste možake, ki ropotajo in se pridušajo, da dan današnji ni več poezije, odkar je položil ta in oni svoje pero. Najhujši pa seveda so tisti, ki so sami nekdanj pesnikovali in morda celo prvačili, zdaj pa ne morejo več, ali pa svet ne mara več njih zastarelega popevanja. Jaz z veseljem opazujem, da se slovstvo, poezija prav veselo razvija po svetu. Novi, krepki glasovi nam bijejo na uho, kakeršnih ni bilo čuti prej; vmes tudi hreščeči, zoprni, kakeršnih človek ne more biti vesel. Tudi pri nas se oglašajo lepi talenti; samo da pri nas razlika med staro in novo dobo ni še tako velika. Oglašajo se tudi novi ženski talenti; to je dobro in koristno; tako pride v slovstvo več mnogovrstnosti, več življenja. Naše mlade pisateljice so nekako odločne v svojem mišljenju, rekel bi skoraj: bojevite; in tudi to je dobro. One kažejo več novodobnega duha, kakor njih moški vrstniki. Nam starcem so popolnoma hrbet obrnile, kar je čisto naravno. Prav lepo je bilo brati, kako je njih ena za-ceptala in zaropotala tudi nad novejšimi pisatelji, češ, da sta samo dva, ki znata kaj poštenega spisati. Jaz pa vem še enega, ki je vsaj toliko vreden kakor ona dva čislana moža. Meni vsaj je ta mož nova, jako prijetna prikazen na našem slovstvenem polju. On bi bil s svojo pisavo dika vsakemu slovstvu. To je humor, da ga je človek vesel, prav za nedeljo popoldne. Skriva se skromno za črko R v Lj. Zvonu, zakaj? Ko bi bil pa ta R morebiti ravno eden izmed dveh v misel vzetih čislanih pisateljev? Tudi nič ne dé. Če smo se urezali, saj se nismo prvič, pa zadnjič menda tudi ne.¹⁾ Nazadnje, kdo je mož, ki piše, to ni tako imenitno, glavna stvar je, da piše dobro, prav dobro!

Kaj si boste pač mislili po tem dolgem predgovoru? Da poročem, ne? Logično (ali prav za prav »loško« po novi pisavi) bi bilo pač to, in tudi pametno; koristno za-me, in morebiti tudi za Lj. Zvon in bralce njegove. Vender se ne bom tako odzval Vašemu prijaznemu pozivu.

Pravi mi nekaj: piši, in zato bom pisal, naj pride iz tega, kar hoče. Ali, da se dobro razumemo; ne pričakujte od mene kakih Bog ve kako učenih, korenitih spisov o najimenitnejših vprašanjih današnjega življenja, kakor namigavate v svojem pismu. Za težka dela sem že malo — pretežak. Pisati pa hočem, če bo Vam in Zvonovim bralcem po volji, o tem in onem, kar mi pride ravno na misel, v lahkem, ohlapnem »feuilletonskem« zlogu, po svoji stari šegi, ker po novi ne

¹⁾ Uredništvo je toli indiskretno, da si drzne izjaviti, da se častiti g. pisatelj ni urezal.

znam. »Zvon« ima gotovo tudi mnogo prijateljev iz stare dobe; njim moje pisanje, upam, ne bo neprijetno; gotovo pa bodo imeli blago potrpljenje z menoj, že zato, ker smo stari znanci. Po obili pojedini gospoda rada použije kaj lahkega, malo kaj sadja, grozdja, če ni pre-kislo. Nekak tak posladek po jedi naj bodo, to je moja želja, Zvo-novim bralcem moja »Dunajska pisma«.

Jos. Stritar.

O raznesilih.

Spisal Fr. Smolnikov.

B. Nova raznesila.

VIII. Nitroceluloza.

(Dalje.)

Inačice nitroceluloze. Poskusi nitrovanja se niso omejili na sam bombaž, temveč so se kmalu razširili tudi na druge organske snovi, katerih nitrovanje se da zvršiti bistveno na isti način, kakor pri bombažu, n. pr. les, popir, lan, otrobi, skrob, vse vrste sladkorja (saharoza, laktoza, dekstroza, manit . .), celo mednice i. t. d. Torej imamo raznesila *a*) iz nitrovanega lesa (žagovine), pod imenom nitrolignoza, ki je cenejša od nitroceluloze; *b*) iz nitrovanega popirja, (piropopir); *c*) iz nitrovanega lanu (patent Bieford & Spooner); *d*) iz nitrovanih otrobi (patent Launoy); *e*) iz nitrovanega manita, nitromanit, ki je jako eksploziven; *f*) iz nitrovanega skroba (Uchatijevo strelivo) i. t. d. Major Uchatius je že l. 1861. priobčil način, kako se izdeluje iz nitrovanega skroba beli smodnik za puške, topove in za razstreljevanje. Drobnó zmlet skrob naj se nitruje liki bombaž, pa kuha in izpira v vodi. Ocejn se suši pri toplini od 50—60° C. — Nazadnje se dobi nežen bel prah, neraztopen v vodi in alkoholu, lahko raztopen v êtru. Ko se ta raztopina usuši, ostane v posodi gumijasta tvarina, ki zapaljena zgori hitro, a brez razpoka in brez vsakeršne ostaline. S trenjem se težko vname, lahko pa eksploduje po udarcu med dvema železoma. Rabiti se da kot prah in kot zrnat smodnik. Puška, naphana z 1 g nitrovanega skroba v obliki prahu, je dala strel iste sile, kakor s 3½ g